

Datataloudesta lisäarvoa

28.6.2023

Datataloudella tarkoitetaan taloutta, jossa lisäarvoa pyritään saamaan datan keruusta ja käytöstä. Toistaiseksi datatalous on ollut julkisessa keskustelussa pinnalla vielä melko vähän ja teemana se mielletään koskettamaan ainoastaan esimerkiksi IT-alan yrityksiä. On kuitenkin tärkeää huomata, että datatalous koskee meitä kaikkia: ihmisiä, kuluttajia, eri alojen yrityksiä ja julkisia toimijoita sekä koko yhteiskuntaa. Kasvava datan määrä ja uudenlaiset datan hyödyntämismahdollisuudet liittyvät jokaiseen toimialaan. Siksi on tärkeää nostaa ymmärrystä datoista laajassa mittakaavassa.

Vuoden 2023 alkupuolella Sitra on julkaissut datatalouden kansallisen tiekartan. Kyseinen tiekartta kuvaa kansallisen pitkän aikavälin tahtotilan eli suunnan, minne Suomen toivotaan kulkevan tulevaisuudessa. Tiekartta pitää sisällään kuusi tavoiteltua ja keskeistä muutosaluetta, joihin tullaan erityisesti panostamaan käytännön toimia. Näit alueita ovat 1) Ihmiskeskeiset palvelut, 2) EU-vaikuttaminen, 3) Liiketoiminnan uudistaminen, 4) Osaaminen, 5) Pehmeä infrastruktuuri ja Ekosysteemit sekä 6) Investoinnit.

Miten ammattikorkeakoulut voivat tukea muutosta?

Yhteisen tahtotilan saavuttaminen vaatii yhdessä sovittujen ja esiin nostettujen asioiden ratkaisemista. Sitran tiekartan mukaan etenkin ymmärrys datan arvosta ja mahdollisuuksista hyödyntää sitä on suurelta osin yhteiskunnassa vielä puutteellista. Lisäksi yritysten kehitystä varjostaa etenkin pula osaajista eikä osaamisen taso riitä ratkaisemaan yhteiskunnan kehitystarpeita. Lisäksi kansalaistaidot ovat suurelta osin vajavaisia.

Millaisia toimenpiteitä sitten tarvitaan, että kyky hyödyntää dataa ja ymmärrys datataloudesta kehittyy laajasti? Ammattikorkeakoulut ovat avainasemassa etenkin dataosaamisen kasvattamisessa. Tulevat

osaamistarpeet täytyy ensin kuitenkin tunnistaa ja sen perusteella kehittää dataosaamista monipuolisesti. Osa ammattikorkeakouluista onkin jo aloittanut dataosaamisen tai esimerkiksi tiedolla johtamisen tutkinto-ohjelmia. Myös data-analytiikkaan liittyviä koulutuksia on tarjolla. Nämä osaltaan kehittävät tulevaisuuden asiantuntijoiden osaamista.

Voidaan kuitenkin ajatella, että dataosaamisen tulisi olla osa tulevaisuuden peruskoulutusta ja kansalaistaitoja. Ajattelutavan muutos ei tapahdu hetkessä, vaan se vaatii jatkumoa jo esikoulusta ja peruskoulusta alkaen. Tarvitaan myös matalan kynnyksen kokeiluja: avointa dataa voitaisiin esimerkiksi hyödyntää normaaleilla oppitunneilla. Näin mahdollisuudet tulisivat konkreettisesti tutuiksi jo opintojen aikana ja yleinen tietoisuus lisääntyisi ja valuisi valmistuvien opiskelijoiden mukana luonnostaan työelämään.

Yritysten osaamisen ja kyvykkyyksien kasvattaminen

Ammattikorkeakoulut ovat kokeneita tukemaan yrityksiä yritysten kohtaamissa haasteissa. Useinkaan yritykset eivät vielä tiedä tarpeeksi datan tarjoamista mahdollisuuksista, ja eivät siksi osaa hyödyntää niitä omassa liiketoiminnassaan tai hahmota niiden tuomia mahdollisuuksia. Yrityksille voi myös olla vaikeaa löytää tarjolla olevia ja tiettyyn tilanteeseen soveltuvia datoja. Näissä tapauksissa käytännönläheiset esimerkit voisivat olla hyödyllisiä. Ammattikorkeakoulut voisivat esimerkiksi koota yrityksille erilaisia showcaseja onnistuneista esimerkeistä hyödyntää dataa ja siten nostaa esiin kriittisiä asioita onnistumisten taustalta.

Tiivis yhteistyö ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiohankkeiden kanssa kytkee yritykset laajemmin mukaan erilaisiin kehittämistoimenpiteisin. Yhteistyö myös mahdollistaa suoran avun ja sen, että yritykset oppivat hyödyntämään ja huomaamaan datatalouden antamat mahdollisuudet.

Uudenlaisella TKI-kumppanuusmallilla myös dataosaamista yrityksiin

Vuoden alussa alkaneen TKI-kumppanuusmallilla enemmän ja vaikuttavampaa TKI-toimintaa Etelä-Pohjanmaalle -hankkeen avulla on tarkoitus vahvistaa yritysten ja korkeakoulujen TKI-yhteistyötä ja kehittää uudenlaisia toimintamalleja lisäämään yritysten tutkimus- ja innovointivalmiuksia, sekä TKI-intensiteettiä. Hankkeessa kehitettäviä toimintamalleja ovat mukana pilotoimassa Seinäjoen ammattikorkeakoulun kaikki yhdeksän tutkimusryhmää, joten osaamista ja kokemusta löytyy laaja-alaisesti eri aloilta.

Hankkeessa rakennettavan kumppanuusverkoston avulla on mahdollista parantaa ja nopeuttaa tiedonkulkua korkeakoulujen ja yritysten välillä sekä jalkauttaa tutkimushankkeiden tuloksia ja osaamista yrityksiin. Välittömänä tavoitteena on myös lisätä hankkeiden vaikuttavuutta ja konkreettisesti parantaa hanketulosten, muun muassa hankkeissa kerättyjen datojen hyödyntämistä yrityksissä ja siten tarjota uusia arvonluonnin mahdollisuuksia entistä laajemmin.

Tämä artikkeli on kirjoitettu osana Seinäjoen ammattikorkeakoulussa käynnissä olevaa TKI-

kumppanuusmallilla enemmän ja vaikuttavampaa TKI-toimintaa Etelä-Pohjanmaalle -hanketta, joka on Euroopan unionin osarahoittama. Hanketta toteutetaan ajalla 1.1.2023 – 30.7.2025.

Seliina Päällysaho
tutkimuspäällikkö
SeAMK